

Οι ΤΟΕΒ, η διαχείριση υδάτων και το περιβάλλον

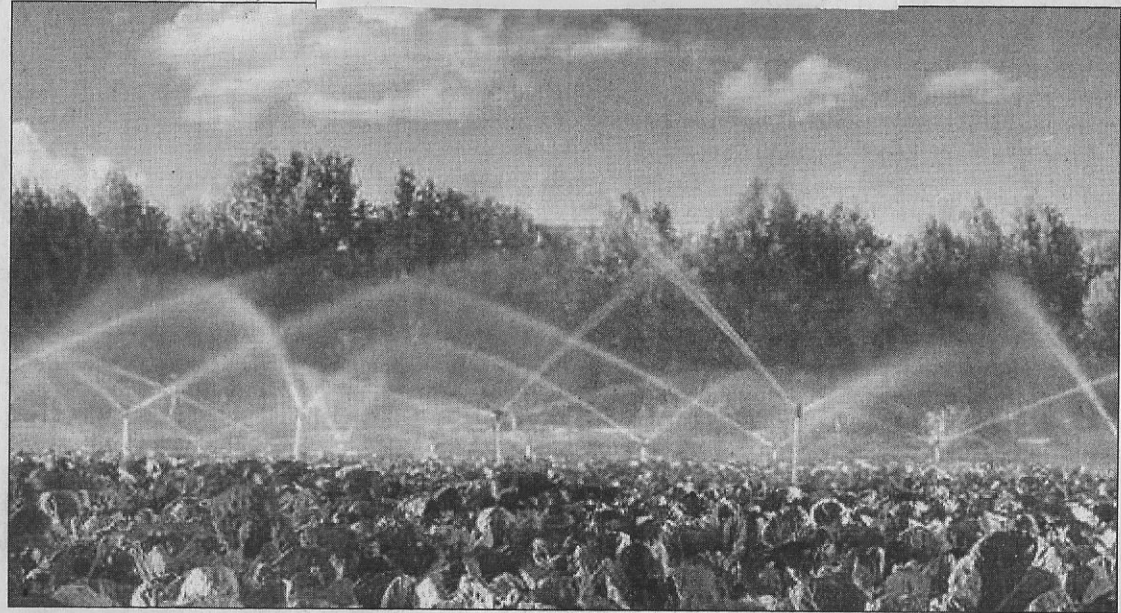
Των Κώστα Γκούμα
και Φώτη Γραβάνη*

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 2017

Και πάλι στην επικαιρότητα το θέμα των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ). Τούτη τη φορά, με αφορμή ένα νομοσχέδιο του Υπουργείου Εσωτερικών, η συζήτηση γίνεται για την αρμοδιότητα της εποπτείας τους, εάν δηλαδή θα εποπτεύονται από τις αιρετές Περιφέρειες ή τους Ο.Τ.Α. (υπάρχουν και δηλώσεις του προέδρου Ένωσης Περιφερειών κ. Κ. Αγοραστού στις 16 και 24 Φεβρουαρίου). Οι δήμαρχοι μέσω της ΚΕΔΕ επίσης αντιδρούν, θεωρώντας ότι αδικούνται από την επιλογή της κυβέρνησης να μεταφερθεί η εποπτεία στις Περιφέρειες και ζητούν να αποσυρθεί το σχετικό άρθρο του Ν/Σ.

Πολλές φορές έχουμε ασχοληθεί σε ημερίδες και συνέδρια, με τη «θεσμική αναρχία» και το διοικητικό «αλαλούμ» που παρατηρείται στη διαχείριση των υδάτων και κυρίως στο κομμάτι των αρδεύσεων. Και να σκεφθεί κανείς πως οι ΤΟΕΒ καταναλώνουν τις συντριπτικά μεγαλύτερες ποσότητες από τα υδατικά διαθέσιμα σε όλες τις λεκάνες απορροής στη χώρα μας (πλην Αττικής). Ειδικά στη Θεσσαλία το ποσοστό κατανάλωσης αρδευτικού νερού ξεπερνάει μόνιμως το 90% του συνόλου.

Όμως παρά το ότι η σημασία των ΤΟΕΒ είναι τόσο μεγάλη, η θεσμική, διοικητική και διαχειριστική τους λειτουργία είναι, το λιγότερο, ατελής και αναποτελεσματική, βασισμένη σε ένα πλαίσιο

Θα σημειώσουμε όμως ότι στον τομέα των υδάτων η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει να επιδείξει και επιτυχημένα μοντέλα διοίκησης όπως π.χ. οι Επιχειρήσεις Ύδρευσης-Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), όπου όλα τα θέματα που προαναφέραμε, από θεσμικής απόψεως, αντιμετωπίζονται υποδειγματικά με ειδικό νόμο (1069/80), που λειτουργεί ακόμη και σήμερα, χωρίς να έχει ξεπεραστεί.

Θα ήταν μια ιδέα η από κοινού αντιμετώπιση των υδατικών θεμάτων της Αυτοδιοίκησης, Τοπικής και Περιφερειακής (ύδρευση, αποχέτευση και άρδευση) μέσω μιας ενιαίας διοικητικής μονάδας, με την προϋπόθεση φυσικά ότι θα συμμετέχουν συμβουλευτικά στη Διοίκησή της και

μεγαλύτερο μέρος των υδατικών διαθέσιμων αποτελούν αντικειμενικά το πιο σημαντικό εργαλείο εφαρμογής μιας φιλοπεριβαλλοντικής πολιτικής στον υδατικό τομέα. Όμως επί πολλά χρόνια όλες οι κυβερνήσεις δεν ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό όσο θα έπρεπε και οι παρεμβάσεις τους περιορίστηκαν σε επιμέρους ζητήματα. Ομοίως, αυτοί που σήμερα ασκούν την κυβερνητική εξουσία (ΣΥΡΙΖΑ, Οικολόγοι), παρά τις εκσυγχρονιστικές και περιβαλλοντικές διακηρύξεις τους που δημιούργησαν προσδοκίες, απεδείχθησαν τελειώς ανέτοιμοι να ανταποκριθούν στις ευθύνες που ανέλαβαν. Κατ' αρχήν δεν επέδειξαν το παραμικρό ενδιαφέρον για την εξασφάλιση

το οποίο εσω και πολύ καιρό θεωρείται ξεπερασμένο. Τα παλιότερα χρόνια υπήρχε τουλάχιστον η σταθερή και επαρκής στήριξη των ΤΟΕΒ σε τεχνικό (και όχι μόνο) επίπεδο από το υπουργείο Γεωργίας μέσω των κατά τόπους Διευθύνσεων Εγγείων Βελτιώσεων.

Επιπλέον υπήρχε από τις υπηρεσίες του Υπουργείου και έλεγχος σε θέματα οικονομικής διαχείρισης και νομιμότητας των αποφάσεών τους. Σήμερα η στήριξη αυτή δεν υπάρχει και όπως φαίνεται οι ΟΤΑ, έχοντας πολλά δικά τους προβλήματα υποχρηματοδότησης, οργάνωσης, προσωπικού κ.α., δυσκολεύονται να προσφέρουν τέτοιου είδους στήριξη.

Δεν είναι δική μας δουλειά να υποδείξουμε αναλυτικά τι θα γίνει με το διοικητικό πλαίσιο των ΤΟΕΒ. Είναι όμως βέβαιο ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με ταχύ άλλων, το θέμα των πολύ σημαντικών υποδομών τους (φράγματα, αντλιοστάσια, δίκτυα κλπ) που αποτελούν ουσιαστικά δημόσια περιουσία, να καθορισθεί ποιος θα τα συντηρεί, η οικονομική διαχείριση τους καθώς επίσης το θέμα του προσωπικού, κ.ο.κ. Η αντιμετώπιση των παραπάνω θεμάτων είναι βέβαιο ότι θα επιφέρει, μεταξύ άλλων, και εξορθολογισμό του κόστους άρδευσης, κύριο πρόβλημα για τους αγρότες. Συνεπώς οι αποσπασματικές τροπολογίες περί «εποπτείας» ουσιαστικά δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα, απλώς το κρύβουν «κάτω από το χαλί».

Το υδατικό δυναμικό αποτελεί δημόσιο αγαθό, η διαχείριση του οποίου δεν μπορεί να γίνεται στα στενά πλαίσια των διοικητικών ορίων ενός Ο.Τ.Α. ή ενός Τ.Ο.Ε.Β. Με την έννοια αυτή και η αρμοδιότητα για την εποπτεία των Ο.Ε.Β. (Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων), θα έπρεπε να γίνεται από ευρύτερες διοικητικές δομές, που θα δημιουργηθούν με κύρια κριτήρια τα όρια των Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ) - όπως αυτές έχουν οριοθετηθεί από τα πρόσφατα Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων - τη βέλτιστη διαχείριση του αρδευτικού νερού, αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.

οι εκπροσωπού των αρουετων.

Εάν κάτι τέτοιο δεν κριθεί ως δόκιμη λύση, ας εξεταστεί τουλάχιστον η διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου με ειδικό νόμο για την «επανίδρυση» των ΤΟΕΒ, όπως έγινε το 1980 για τις υδρευσεις - αποχετεύσεις. Και ας μας επιτραπεί στο σημείο αυτό να πούμε ότι δεν συμεριζόμαστε κάποιες απόψεις που διατυπώνονται ότι οι αγρότες-αρδευτές μπορούν και από μόνοι τους, δηλαδή με απόλυτη αυτονομία, να λειτουργούν τους ΤΟΕΒ. Τέτοιου είδους θέσεις ίσως ακούγονται ευχάριστα, «χαϊδεύοντας τα αυτιά», αλλά σε τελική ανάλυση δεν κινούνται στη λογική του δημόσιου συμφέροντος ούτε μακροπρόθεσμα ευνοούν τα συμφέροντα των ίδιων των αγροτών. Η παράλληλη πικρή εμπειρία από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς είναι ιδιαίτερα διδακτική. Συνεπώς, κατά την άποψή μας, η αναδιοργάνωση των ΤΟΕΒ που προαναφέραμε είναι αναγκαία.

Μία, και' αρχή, πρότασή μας είναι: ΕΝΠΕ και ΚΕΔΕ ας δημιουργήσουν μια επιτροπή που θα υποβάλει στο Υπουργείο Εσωτερικών σύντομα μία ολοκληρωμένη πρόταση, με διάφορες εναλλακτικές, για την εξέλιξη του θεσμικού πλαισίου των ΤΟΕΒ.

Ειδικά στο Υπουργείο αυτό, όπου πολύ λίγο γνωρίζουν τον τομέα των αρδύσεων, μια τέτοια δουλειά θα τους είναι ιδιαίτερα χρήσιμη. Αρκεί να υπάρχει πολιτική βούληση και από τις δύο πλευρές. Στην περίπτωση αυτή, η απόσυρση του συγκεκριμένου άρθρου από το παρόν Ν/Σ είναι κατά τεκμήριο, απαραίτητη.

Θα κλείσουμε το σημειώμά μας αυτό επανερχόμενοι στον ιδιαίτερο ρόλο που έχουν οι ΤΟΕΒ στη διαχείριση υδάτων. Ως γνωστόν η σωστή διαχείριση σχετίζεται άμεσα με την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτό άλλωστε είναι και το πνεύμα της οδηγίας 60/2000 και των Σχεδίων Διαχείρισης, στοχεύοντας πάντοτε στην αναβάθμιση της ποιότητας των υδατικών συστημάτων με συγκεκριμένα «μέτρα», δηλαδή έργα, δράσεις κλπ, τα οποία ρητά περιέχονται στις αποφάσεις έγκρισης των Σχεδίων.

Κατά συνέπεια οι ΤΟΕΒ που διαχειρίζονται το

των αναγκαίων ποσοτήτων νερού στη λεκάνη Γηνεϊού, ούτε καν σε επίπεδο προγραμματισμού. Η Περιφερειακή Ένωση Δήμων και οι επιστημονικοί φορείς της Θεσσαλίας (και ειδικότερα ΓΕΩΤ.Ε.Ε. Τ.Ε.Ε. και Ε.ΘΕ.Μ) τους πρότειναν να εκπονήσουν τουλάχιστον ένα ενιαίο σχέδιο (master plan) για τους διαθέσιμους υδατικούς πόρους και στη συνέχεια να προχωρήσουν στην ωρίμανση των μελετών των ταμειωτήρων και λοιπών έργων (αγωγοί, μεταφορές κλπ), που θα ενισχύσουν μελλοντικά αυτά τα διαθέσιμα. Επιπλέον η εφαρμογή του εγκεκριμένου σύμφωνα με την οδηγία της Ε.Ε. Σχεδίου, ελλείψει ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης, μένει ουσιαστικά κενό γράμμα.

Με βάση τα παραπάνω, λοιπόν, η επίδικη πρόταση του υπουργού Εσωτερικών κ. Σκουρλέτη για τους ΤΟΕΒ καθόλου δεν αγγίζει την ανάγκη αναβάθμισης και ανασυγκρότησης των οργανισμών αυτών ώστε να ανταποκριθούν με επάρκεια στο έργο τους και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του τόσο οξυμένο υδατικού και περιβαλλοντικού προβλήματος.

Ειδικά στη Θεσσαλία, όπου το μεγαλύτερο οικολογικό πρόβλημα εντοπίζεται στα νερά (επιφανειακά και υπόγεια), η εδώ και δύο χρόνια απουσία μίας οποιασδήποτε κυβερνητικής παρέμβασης (όχι μόνο στους ΤΟΕΒ) για προγραμματισμό, μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμό είναι αποκαρδιωτική.

Συνοπτικά, ΤΟΕΒ σημαίνει κυρίως διαχείριση υδάτων και περιβάλλον. Οι περιστασιακές προτάσεις περί «εποπτείας» αφενός δείχνουν περιορισμένη συνειδητοποίηση των προβλημάτων που υπάρχουν, αφετέρου διαχρονική έλλειψη πολιτικής τόλμης για την πραγματοποίηση των τομών που απαιτούνται στον τομέα της διαχείρισης υδάτων.

***Ο Κώστας Γκούμας είναι γεωπόνος, πρώην πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/ΚΕ και ο Φώτιος Θ. Γραβάνης γεωπόνος - ομότιμος καθηγητής του ΤΕΙ Θεσσαλίας, πρώην πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/ΚΕ**